

CORPUL MEU ÎMI APARTINE - violența sexuală în rândul tinerilor: conștientizare și centru de consiliere

Camelia Proca, manager proiect
Irina Costache, asistent proiect

11.00 Introducere și prezentarea proiectului (*Camelia Proca, Irina Costache A.L.E.G.*)

11.20 **Violența sexuală ca parte a violenței de gen** – cauze, forme, specific, mit vs. realitate, grupuri de risc (*Camelia Proca, A.L.E.G.*)

11.40 **„Să nu dea vina decât pe ele însele!”** – o constantă în viața supraviețuitoarelor violenței sexuale (*Gudrun Jonsdottir, Stigamot*)

12.10 **“Fiica mea a fost violată. Depunerea plângerii i-a adus noi umilințe, iar violatorul e încă în libertate”.** Raportarea și pedepsirea violenței sexuale – identificarea lipsurilor din sistemul românesc.

Exercițiu participativ pornind de la studii de caz de la A.L.E.G. și prevederile Directivei 2012/29/EU privind victimele infracțiunilor și ale Convenției de la Istanbul (*Eniko Gall și Irina Costache, A.L.E.G.*)

Grup 1 Lipsuri în ce privește intervenția Poliției

Grup 2 Lipsuri în ce privește sistemul judiciar

Grup 3 Lipsuri la nivel de societate

Grup 4 Lipsuri în ce privește serviciile sociale

13.10 – 13.30 *Pauză de cafea*

13.30 **Traumele violenței** (*Anna Thora Kristinsdottir, psiholog Stigamot*).
Nevoile victimelor și principii legate de furnizarea de suport (*Eniko Gall, psiholog A.L.E.G.*)

14.00 **Soluții și bune practici din România** (*Ionela Horga, Elena Micheu, IEESR*)

14.30 – 15.30 *Prânz*

- ONG (nonguvernamental, nonprofit) activ din 2004
- Membră în rețele internaționale ONG ca WAVE, ASTRA și AWID
- SCOP:** Promovarea egalității de gen și combaterea violenței și discriminării de gen
- SERVICIU ACREDITAT** - Centru de consiliere și informare privind egalitatea de gen

- **campanii:**

Festivalul Egalității de Gen

Campania 16 zile – Martorele tăcute

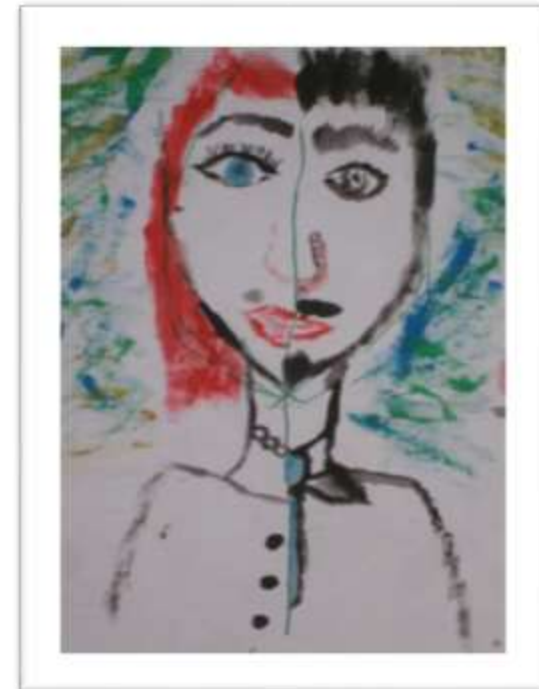
Principii de bază A.L.E.G.

- RAPORTURILE INEGALE DE PUTERE ÎNTRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI REPREZINTĂ PRINCIPALA CAUZĂ A VIOLENȚEI DE GEN
- ÎN PREVENIREA VIOLENȚEI DE GEN LUCRĂM ATÂT CU FEMEILE, CÂT ȘI CU BĂRBAȚII – educație pentru egalitate de gen
- ÎN INTERVENȚIE PUNEM ACCENT PE CAPACITAREA BENEFICIARILOR CA SUPRAVIEȚUITORI AI VIOLENȚEI

Ce este violența de gen?

- **Violența de gen** reprezintă o formă de violență care are drept cauză principală încurajarea unor norme sociale stereotipe în care masculinitatea este asociată cu dominația și agresivitatea iar feminitatea cu supunerea. Afectează disproporționat fetele și femeile, dar și bărbații pot fi victime.

Despre proiect

Proiect finantat prin granturile SEE 2009 – 2014, în cadrul Fondului ONG în România
(www.fondong.fdsc.ro)

Perioada de implementare:
APR. 2014 – OCT. 2015

Finantare nerambursabila:
67.581,50 EURO

PARTENER EXTERN:

Stigamot – *Centrul de consiliere și educație privind abuzul și violența sexuală*,
Islanda

PARTENERI ROMÂNI:

- ISJ SIBIU
- ISJ MUREȘ
- DGASPC SIBIU
- IEESR
- Asociația EMA

- creșterea accesului tinerilor în situații de risc la servicii de informare privind violența sexuală ca formă a violenței de gen
- furnizarea de asistență de specialitate victimelor violenței sexuale

DE CE?

- Forma de violență cea mai puțin recunoscută și raportată (între 75% și 90% dintre cazuri nu ajung în atenția autorităților)
- Lipsă servicii specializate prevăzute prin Directiva *2012/29/EU*
- În România afectează 6-7% dintre femei și fete (studiu FRA 2014) → **peste 6000 de femei din Sibiu**
- afectează și băieți în special minori sau tineri cu un grad de vulnerabilitate: tineri din sistemul de protecția copilului, tineri cu o dizabilitate fizică sau mentală, de etnie Roma, homosexuali.

ACTIVITĂȚI ȘI REZULTATE AȘTEPTATE

Irina Costache, asistent proiect

SEMINAR INIȚIAL de conștientizare

- Specificul violenței sexuale, lipsurile sistemului de suport existent, drepturile și nevoile victimelor
- Minim 15 specialiști

ECHIPA

- Coordonator, asistent, 2 psihologi, consilier juridic, 6 voluntari

FORMARE cu sprijinul STIGAMOT

- Transfer de know-how privind conștientizarea și advocacy privind violența sexuală
- grupurile de suport
- consilierea online
- Supervizare și evitare burn-out

CARAVANA „CORPUL MEU ÎMI APARTINE”

- Campanie de conștientizare
- Durata 12 luni
- 10 localități din Sibiu și Mureș
- Grupuri țintă:
 - tineri (14-29 ani)
 - Specialiști ce pot îndruma victima (asistenți sociali, psihologic, medici, polițiști, etc.)

Pentru TINERI – sesiuni educative 90 min.

- **film educativ** – ce înseamnă CONSENS, comportamente de risc versus comportamente pozitive
- **ghid de buzunar** *Violența sexuală: recunoaște manifestările, evită, oferă suport*
- **Concurs cu premii**

Pentru SPECIALIȘTI – întâlniri locale

- **pachete de informare și de conștientizare** - suport pentru identificare și îndrumare cazuri spre suport specializat, evitare victimizare secundară

SERVICII– centru pilot de asistență pentru victimele violenței sexuale

- **Beneficiari:** 30 de victime, în special tineri
- Sibiu, în cadrul **Centrului de informare și consiliere privind egalitatea de gen** de la A.L.E.G., serviciu social acreditat
- **Dezvoltare proceduri** de lucru specifice (incl grupuri, consiliere online)
 - Informare și consiliere online
 - Consiliere
 - Individuală
 - Grupuri de suport
 - Consiliere juridică
 - Achitare certificat medico-legal la nevoie

ÎN AL TREILEA JUDEȚ

- Cu sprijinul Asociației EMA, partener
- 2 sesiuni demonstrative ale caravanei în jud. Brasov

SEMINAR FINAL, SIBIU

- 20 de instituții cu atribuții în intervenție, de la nivel local, regional și național
- Multiplicare, diseminare rezultate (incl. metode de lucru testate)

Violența sexuală ca parte a violenței de gen

**Statistici, definiții, cauze, consecințe,
specific**

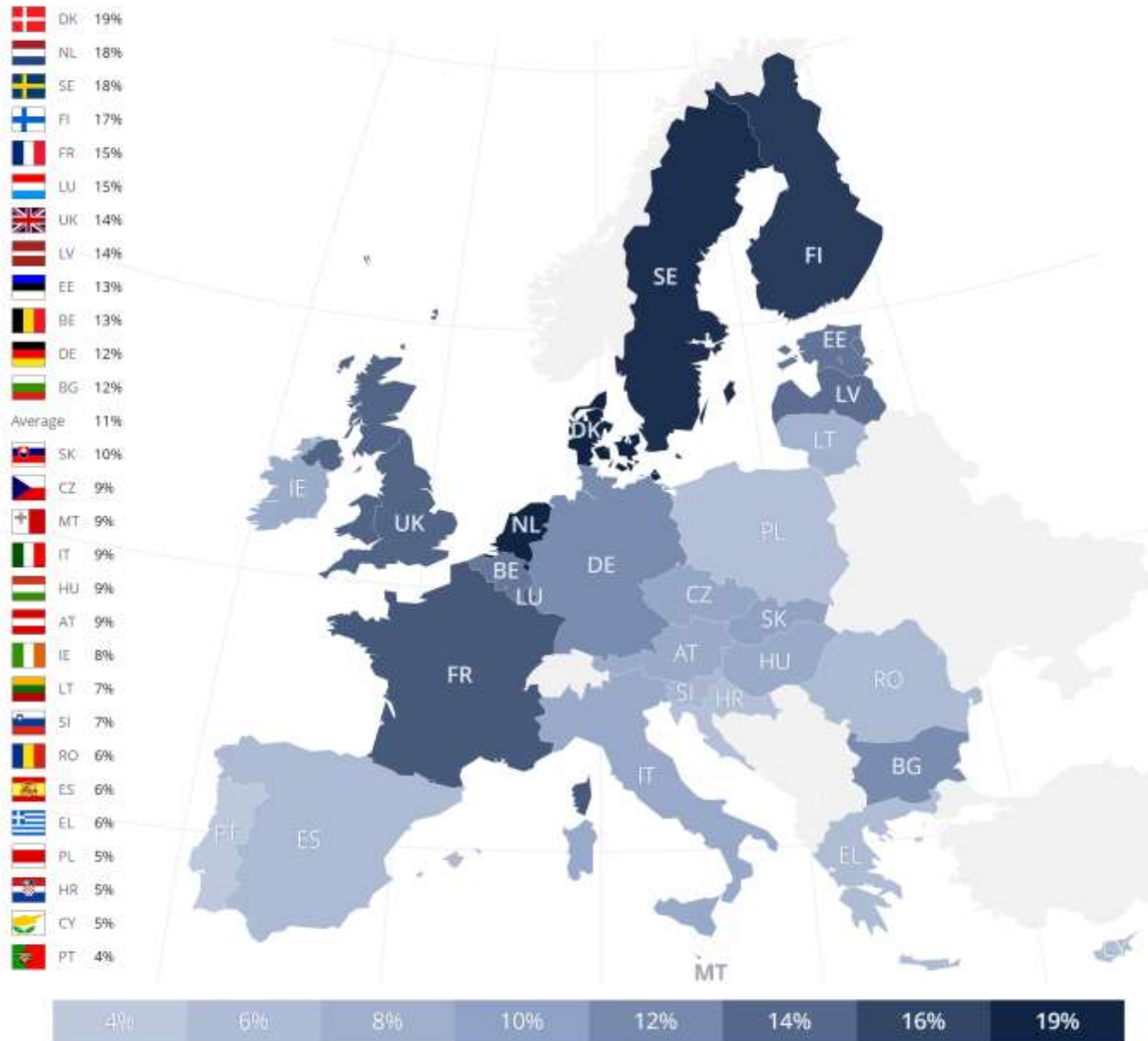
Camelia Proca, manager proiect

Studiul FRA in tarile UE (2014)

- **3,7 milioane** femei din UE au fost supuse la violenta sexuala in ultimele 12 luni (medie UE 9%, medie Romania 7%)
- 22% au contactat serviciile medicale, 15% politia
- UNDE a avut loc abuzul: 19% in propria casa, 29% in alta casa sau apartament, 12% - parc, strada

www.fra.europa.eu

1. Physical, sexual and psychological violence / Sexual violence by a partner or a non-partner since the age of 15

Definire din perspectivă de gen

- **Violența de gen** reprezintă o formă de violență care are drept cauză principală încurajarea unor norme sociale stereotipe în care masculinitatea este asociată cu dominația și agresivitatea iar feminitatea cu supunerea.
- **Violența sexuală** reprezintă orice interacțiune de natură sexuală care **nu este bazată pe consimțământ**
 - Este cauzată de **dorința de a controla**/supune o altă persoană
 - Violatorii sunt rar psihopați, dar adesea misogini

Violența sexuală în funcție de context și relația victimă-agresor

Între parteneri intimi

- Viol (date rape)
- Supunerea la acte de sadism și masochism fără consimțământ, inclusiv provocare de vătămări

În familie

- Incest
- Viol marital
- Căsătorii timpurii, căsătorii forțate
- Mutilare genitală ca practică tradițională

Din partea unui non-partener

- Agresiune sexuală (orice formă de atenție de natură sexuală nedorită, atingeri nedorite, supunere la exhibiționism/pornografie)
- Tentativă de viol și viol
- Hărțuire sexuală
- Trafic de persoane în scop de exploatare sexuală
- Hărțuire în mediul online
- Avort sau sterilizare forțată

Noul Cod Penal

VIOL – „raportul sexual, actul sexual oral sau anal cu o persoană, săvârșit prin constrângere, **punere în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința**,sau profitând de această stare” (3-10 ani)

URMARIREA PENALA SE INITIAZA DOAR LA PLÂNGEREA VICTIMEI (fără autosesizare)

AGRESIUNEA SEXUALĂ – „infracțiunea definita ca actul de natură sexuală, altul decât cele prevăzute în art. 218, cu o persoană, săvârșit prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra sau de a-și exprima voința, ori profitând de această stare ,, (2-7 ani)

HĂRȚUIREA SEXUALA - acea forma de comportament verbal, non-verbal sau fizic, de natura sexuala care are ca efect violarea demnitatii unei persoane si, in special, crearea unui mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor si ofensator

MIT

- Violatorii sunt bărbați necunoscuți care violează noaptea pe stradă
- Violența sexuală este o problemă doar pentru femei active sexual, „ușoare”
- Violatorii sunt bărbați cu tulburări mentale obsedați de sex sau care nu au alte modalități de satisfacere

REALITATE

- 89% dintre victime îl cunoșteau pe agresor (RCNI 2010 Irlanda): membru al familiei, prieten, vecin, coleg
- 50% dintre victimele violenței sexuale aveau sub 16 ani la data agresiunii (UN Women 2010)
- Printre violatori sunt și persoane cu bună reputație în comunitate, pentru care satisfacția sexuală vine din a-l forța pe celălalt

VICTIMELE RAPORTEAZĂ RAR, AGRESORII SCAPĂ DES

- Rata raportării este între 1 și 12 %, cea mai mică fiind în Europa de Est - 6% (EIGE)
- Retragera plângerii este comună datorită presiunilor la care este supusă victima, rezultă încetarea urmăririi penale cf. Codului Penal
- În România, în 2012 au fost 2418 dosare penale întocmite pentru viol, 440 de făptuitori trimiși în judecată (18%), 422 arestați, sentințe definitive ????? (Ministerul Public)
- În 2012, 14% dintre făptuitori au fost recidiviști (Ministerul Public)

PREJUDECĂȚILE INFLUENȚEZĂ REZULTATUL

Un studiu privind dosarele penale de viol din Anglia arăta că există un profil al „victimelor bune” (rațională, prezintă semne de violență, martori) și cazuri care din start nu sunt considerate credibile (victima a consumat alcool, este dintr-o minoritate, nu poate vorbi coerent, e în stare de șoc, nu poate produce dovezi și martori, are un retard)

GRUPURI VULNERABILE

- Femei (97%)
- Tineri
- Persoane aflate în îngrijire/custodie (cu dizabilități, minori instituționalizați, delicvenți)
- Minorități sexuale
- Minorități etnice
- Lucrătoare sexuale (dansatoare, masaj erotic, prostituate etc.)

TRAUMELE ȘI EFECTELE VIOLENȚEI SEXUALE

Forma de violență care lasă unele dintre cele mai grave și de lungă durată traume: RUSINE și SENTIMENT DE VINOVAȚIE

- **Fizic:** posibilitatea contractării de ITS, sarcină nedorită, stări de greață, tulburări de somn și de alimentație
- **Psihologic:** **tendințe suicidale sau de auto-mutilare**, stări de șoc, anxietate - tulburarea de stress post – traumatic (PTSD)
- **Emoțional:** **auto-invinovățire**, sentimente de rușine și umilință, teama de intimitate în relații, flashback
- **Sexual:** tulburări
- **Social:** izolare

Cazuistica arată că multe victime rămân traumatizate pe viață, mai ales dacă nu beneficiază de asistență specializată.

“Fiica mea a fost violată. Depunerea plângerii i-a adus noi umilințe, iar violatorul e încă în libertate”

Raportarea și pedepsirea violenței sexuale – identificarea lipsurilor din sistemul românesc

Eniko Gall, psiholog

Irina Costache, asistent proiect

Caz 1, fată de 17 ani dintr-o comună de lângă Sibiu

„Fiica mea a fost violata in iunie când venea de la Sibiu acasă! De obicei vine împreună cu o colega de liceu cu taxiul sau autobuzul. In ziua aceea taximetristul cu care veneau de obicei a oprit lângă pădure si a început cu aluzii sexuale. Colega fiicei mele a reușit sa plece dar fiica mea a fost închisa in mașina. Ea a tot ripostat, dar... A venit acasă, nu mi-a spus nimic, dar se vedea pe ea ca are ceva. După ceva timp am aflat ce i s-a întâmplat. M-am dus la politie... ne-au dus în locul în care a fost violată fata mea ca să dea declarații detaliate...nu știu cât a fost crezută, că polițistul tot făcea glume pe seama fetei. Ca sa pot sa o ajut sa treacă peste tragedie am început sa citesc cat mai multe. De la Probațiune mi-au dat datele A.L.E.G., va rog sa mă ajutați.

După aprox 7 luni mama revine cu un telefon ”Nu s-a început urmărirea penală, spuneau ca sunt prea puține dovezi, justiția înclină în favoarea agresorului...nu există probe care să ateste violența - haine rupte, vânătăi...”

Caz 2, mama unei studente din București

Fiica mea are 20 de ani si este studenta la Politehnica in Bucuresti. In noaptea de 8 decembrie, M. a mers la discote ca să sarbatoreasca cu prietenii ziua de nume a unui coleg. A plecat de la discoteca in jurul orei 2 noaptea. De la un punct pe drum a mers pe jos singura către garsoniera ei. O data intrata in scara blocului fiica mea a fost lovita si amenintata cu cutitul. Agresorul i-a spus ca o omoara daca tipa sau daca scoate cel mai mic sunet.

După ce agresorul a plecat M. a sunat direct la 112 povestind ca a fost atacata si violata de un barbat necunoscut. La secția de Poliție a fost tinuta toata noaptea sa dea declaratii si ce m-a revoltat cel mai tare este că în loc să îi ofere asistență, polițista a chestionat-o câte pahare băuse și de ce mersese singură pe stradă. Nu a primit nici asistență medicală, doar un examen medico-legal pe care tot eu îl suport, iar la 4 dimineața au lăsat-o să plece tot singură pe stradă și a trebuit să revină în aceeași scară de bloc unde fusese violată.

Cazul 2 – Văzut într-un parc din Sibiu

”Intr-o dupamasa m-am dus cu fata in parc sa se dea cu rolele. M-am asezat pe banca din fata „casutei” unde sta gardianul. Dupa un timp a venit o fata nu mai mare de 15 ani, destul de bine imbracata, mi se parea ca ar fi de la un centru, s-a postat in fata usii si a asteptat. A venit gardianul, s-a uitat la mine, a impins-o usor pe fata inauntru...fata nu a ripostat, părea ca mai fusese pe acolo, că nu era pentru prima oara in acea situatie. Nu imi era greu sa-mi dau seama ce se intampla inauntru...dupa vreo 15 minute ies amândoi...el era avea un aer satisfăcut, cu cămașa scoasă din pantaloni, iar ea avea un aer spășit...eu eram indignată, nu stiam cum sa reactionez, ce sa fac. Cum să mai am curaj să-mi las copilul în parc după cele văzute și după suspiciunile pe care le-am avut? Nu am știut cum să reacționez!”

Prevederi europene ce se refera in mod explicit violenta sexuala

CONVENTIA DE LA ISTANBUL

- Conventia Consiliului Europei pentru prevenirea si combaterea violentei domestice si violentei impotriva femeilor
- In vigoare din august 2014 → mecanism de monitorizare
- Romania a inceput demersurile

DIRECTIVA 2012/29/EU

- norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității
- Din oct. 2012
- Obligatie de transpunere in legislatia romaneasca pana in 2015

Obligații de protecție și sprijin cf Convenției Art.18

- Măsuri bazate pe o **înțelegere de gen a violenței** împotriva femeilor
- Prestarea serviciilor **NU** va depinde de consimțirea victimei de a depune plângere sau mărturie împotriva oricărui agresor
- **cooperare eficace** între toate agențiile relevante ale statului, inclusiv sistemul judiciar, procurori, autoritățile locale și regionale, precum și ONG
- **abordare integrată**, care ia în considerare relația dintre victime, agresori, copii
- **evitarea victimizării secundare**
- **independența economică** a femeilor victime ale violenței
- gamă largă de servicii de protecție și sprijin să fie **localizate în**

aceleași spații

Evitarea victimizării secundare cf. Directivei

Actele de re-traumatizare a unei victime, este un rezultat cauzat de reacția venită din parte indivizilor și instituțiilor spre care victima se îndreaptă pentru ajutor.

Comportamente ca:

- blamarea victimei,
- limbaj insensibil și inadcvat situației,
- subminarea credibilității unei victimei,
- refuzul ajutorului

Fără formare profesională de specialitate, toți profesioniștii care au de a face cu victimele violenței sexuale pot re-traumatiza victima.

Tipuri de protecție și sprijin cf Convenției

Art. 19 - 26

- **INFORMARE** Victimele primesc informații adecvate și în timp util privind serviciile de sprijin și măsurile legale disponibile într-o limbă pe care o înțeleg
- **ASISTENȚĂ GENERALĂ:** servicii precum consilierea juridică și psihologică, asistența financiară, găzduirea, educația, formarea și asistența în găsirea unui loc de muncă, acces la servicii medicale și sociale și faptul că serviciile au alocate resurse adecvate și profesioniștii formați
- **SERVICII SPECIALIZATE DE ASISTENȚĂ:** centre de trimitere a cazurilor de criză în urma violului sau ale violenței sexuale ușor accesibile, în număr suficient pentru a furniza examinarea medicală și medico-legală, asistență post-traumatică și consiliere pentru victime (Art. 25 Convenție)

LIPSA SERVICIILOR DE ASISTENȚĂ SPECIALIZATĂ

- Legea 217 din 2003 cu modificările ulterioare se referă doar la prevenirea și combaterea violenței **în familie** → servicii specializate definite doar pentru violența în familie
- Lipsesc serviciile specializate pentru alte forme de **violență împotriva femeii** incluse în Convenția de la Istanbul (viol, hărțuire sexuală, căsătorii forțate etc.) sau pentru **violența de gen** (Directiva *2012/29/EU*) precum centre de criză pentru viol, centre de consiliere specializate pe violența sexuală, linii telefonice de urgență
 - NU sunt definite prin lege
 - NU au standarde elaborate (nu se pot nici acredita!)
 - NU sunt finațabile de către stat

DEPUNEREA PLANGERII SI RAPORTAREA cf

Conventiei

Statele se vor asigura ca:

- victimele au informații cu privire la și acces la mecanismele regionale și internaționale aplicabile de depunere a **plângerilor individuale/colective**
- încuraja orice persoană martoră la comiterea de acte de violență acoperite de sfera de aplicare a prezentei Convenții sau care are motive rezonabile să creadă că a fost comis un asemenea act **sa raporteze** catre autoritatile competente
- regulile de confidențialitate** impuse de legislația internă anumitor profesioniști (ex. medici) nu constituie un obstacol in raportare

Art. 48:

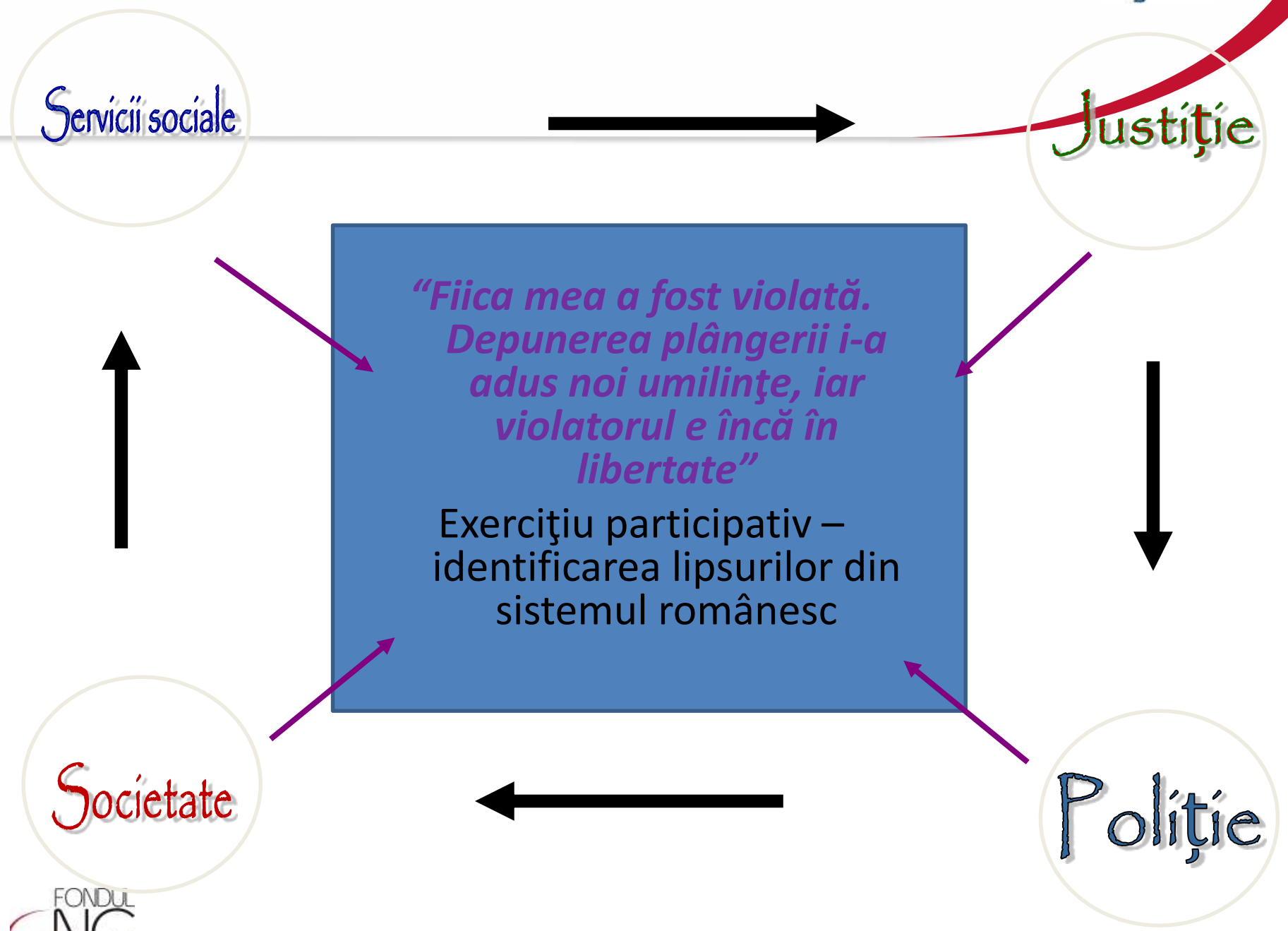
- Părțile vor lua măsurile legislative sau alte măsuri necesare pentru a interzice procesele de rezolvare extrajudiciară obligatorie a litigiilor, **inclusiv medierea și concilierea, în legătură cu toate formele de violență** acoperite de sfera de aplicare a prezentei Convenții

→ toate formele violentei sexuale trebuie excluse de la mediere!!

INVESTIGAREA cf. Convenției

Statele se vor asigura prin legislatia interna:

- ca investigațiile sau urmărirea judiciară a infracțiunilor stabilite în conformitate cu Articolele 35, 36, 37, 38 și 39 ale prezentei Convenții nu vor fi dependente în întregime de o raportare sau plângere depusă de victimă, dacă infracțiunea a fost comisă în întregime sau parțial pe teritoriul său, precum și că **procedurile pot continua chiar dacă victima își retrage declarația sau plângerea**
- posibilitatea organizațiilor guvernamentale și neguvernamentale și consilierilor să asiste și/să sprijine victimele, la cererea lor, pe durata investigațiilor și a procedurilor judiciare
- **Protecție pe durata investigațiilor** pentru a proteja intimitatea și imaginea victimei; se evită, dacă este posibil, contactul dintre victime și agresori în imobilele instanțelor de judecată și ale agențiilor guvernamentale de aplicare a legii

Principii legate de furnizarea de suport pornind de la nevoile victimelor

Eniko Gall, psiholog A.L.E.G.

PRINCIPII DE LUCRU

- acceptarea fără a face aprecieri
- a nu culpabiliza victima
- intervenția imediată și oferirea de ajutor
- să acceptăm ezitarea legată de reclamația
- să o credem ce spune, fără să o judecăm
- să-i repetăm că vina nu este a ei ci a agresorului
- să se stabilească un sentiment bazal de siguranță
- să acultăm și să auzim ce ne spune
- vorbitul despre traumă favorizează procesul de vindecare
- trecerea de la expresia de victimă la cel de supraviețuitoare

Linkuri utile:

www.aleg-romania.eu

www.stigamot.is

Pentru informatii oficiale despre granturile SEE si norvegiene
accesati www.eeagrants.org

Proiect finantat prin granturile SEE 2009-2014, in cadrul
Fondului ONG in Romania

Continutul acestui material nu reprezinta in mod
necesar pozitia oficiala a granturilor SEE 2009-2014